

Remissvar

s.remissvar@regeringskansliet.se

kopia

s.sof@regeringskansliet.se

ViS yttrande gällande Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (DS 2024:29)

Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan, ViS, är en branschorganisation för vuxenutbildare. Organisationen representerar offentliga och privata vuxenutbildare över hela Sverige. ViS har inbjudits att lämna synpunkter på ovan angiven remiss.

ViS värnar om den kommunala vuxenutbildningen i Sverige som helhet. Inom vuxenutbildningen finns redan idag en målgrupp som har försörjningsstöd. De finns primärt inom sfi och i liten omfattning på grundläggande nivå. Remissvaret är därför skrivet med den kommunala vuxenutbildningen och dess elever i centrum.

ViS tar sin utgångspunkt i att det finns många elever som läser inom komvux samtidigt som de uppbär ekonomiskt bistånd. I de fall deras tid inom komvux inte betraktas som heltid kompletteras de redan idag i många fall med andra insatser. Det betyder att verksamheterna inom komvux har lång erfarenhet av dessa kompletteringar, primärt via Arbetsförmedlingen men även via arbetsmarknadsenheterna i kommunerna. Erfarenheterna är dessvärre av det negativa slaget. Främst genom att elevens tillvaro splittras när denne ska ta del av olika insatser på olika platser med ofta överlappande tider och innehåll. Erfarenheten visar också att tiden inom komvux prioriterats ned. Likaså är det svårt att se att elevens progression avseende exempelvis språk och generella färdigheter ökar utifrån dessa olika typer av insatser. I alla fall på ett sätt som kan observeras inom komvux.

Heltidsmålet i sig är komplicerat att förhålla sig till. Exempelvis betecknas sammanhållen utbildning för de som omfattas av så kallad utbildningsplikt som heltid med sina 23 h undervisning. I olika kommuner erbjuds elever olika antal timmar på sfi vilket i sin tur betecknas som olika former av deltid eller inte alls omsätts till procentuella numerärer. ViS menar därför att det krävs en klar bild i respektive kommun av vuxenutbildningens reella bidrag i individens helhetsplanering.

ViS delar inte utredningens bedömning att utbildning inom exempelvis kommunal vuxenutbildning inte skulle vara en lämplig insats inom aktivitetskravet. En insats inom kommunal vuxenutbildning förutsätter dock att individen har förutsättningar att studera sfi, på grundläggande eller gymnasial nivå. När ViS skriver förutsättningar syftar vi på förmågor och kunskaper som matchar den kurs/utbildning som är aktuell samt förutsättningar i tid och plats.

ViS vill också lyfta fram utmaningar med aktiviteter som syftar till att öka individens språkliga förutsättningar. Det finns en påtaglig risk att gränsdragningen mellan

insatserna som utredningen föreslår och sfi blir otydlig och därmed problematisk. Det är sannolikt mer gynnsamt för individen att sfi kompletteras med annat än språkliga insatser. I de fall delar av den kommunala förvaltningen har frågetecken kring sfi:s bidrag till individens språkutveckling förespråkar ViS samverkan och dialog före fristående framtagande av språkliga aktiviteter. Generella kompetenser för ökad anställningsbarhet kan däremot ha en bra plats inom exempelvis arbetsmarknadsenheten.

ViS ser en stor samhällsnytta i att arbetsplatsförlagda aktiviteter (individ- och språkutvecklande) anordnas i både kommunal regi, kommunala bolag, idéburen sektor och den privata sektorn. Vuxenutbildningen kommer dock alltid att ha ett behov av praktikplatser och ViS vill därför betona vikten av att volymen praktikplatser ska rymma både elever från den formella utbildningen samt individer från aktivitetskravet. Det vore bekymmersamt om sysselsättningsfrågan gick före de platser som finns kopplade till vuxenutbildningen.

ViS ställer sig positiva till lagstiftning som ökar nationell likvärdighet. Utredningen konstaterar att tolkningen och tillämpningen av dagens reglering varierar påtagligt mellan kommunerna. ViS instämmer i detta utifrån vuxenutbildningens perspektiv. Tillämpningen av socialtjänstlagen i förhållande till studier skiljer sig mycket mellan kommunerna. Det behöver naturligtvis finnas utrymme för individuella bedömningar, men idag kan liknande situationer leda till helt olika bedömningar i olika kommuner. Detta är självfallet problematiskt.

ViS vill trycka på vikten av samordning och informationsöverföring som är en grundförutsättning för att skapa en kvalitativ heltidsaktivitet för individer som har ett försörjningsstöd. Då flera aktörer kan bli involverade i planering runt individen ökar kraven på samordning och reella möjligheter att dela information om individen med varandra. Det är angeläget att individen prövas mot vuxenutbildningens möjligheter och krav regelbundet, får ta del av den kommunala vuxenutbildningens vägledning för att inte gå miste om studievägar som kan leda till arbete och andra livsförbättrande framsteg.

Att påbörja en utbildning kan vara ett stort steg för en individ: ovana och osäkerhet om ens förmåga att klara av studier kopplat till krav på resultat kopplat till studiefinansiering kan hindra individer från att söka till utbildning. Det behövs därför möjligheter att påbörja eller prova på studier med bibehållet försörjningsstöd för att minska tröskeln mellan bidrag och utbildning. Utredningens nuvarande förslag om kompletterande insatser som ska anpassas till andra insatser som individen får i övrigt leder till att mängden insatser som en individ får ökar. Det kommer att bli svårt att anpassa olika insatser med varandra, vilket ökar risken att önskad effekt inte uppnås. ViS föreslår därför att även vissa utbildningsinsatser skulle kunna inrymmas inom regelverket för aktivitetskrav. Detta kan vara korta utbildningsinsatser, en kurs eller en tidsbegränsad del av en längre utbildning. ViS anser att utbildningsinsatserna skulle vara motiverade utifrån reformens syfte. Förslaget skulle inte heller vara i konflikt med utredningens utgångspunkt gällande aktiviteternas flexibilitet. Förslaget syftar till korta utbildningsinsatser enligt utredningens förslag. Även kravet på flexibilitet som utredningen efterfrågar kan nås genom vuxenutbildningen: vuxenutbildningen är en flexibel skolform som kan erbjuda många meningsfulla insatser för individer som omfattas av kravet. Det finns också goda möjligheter till och kunskap om metodik såsom Supported Education som kan vara aktuellt för vissa i avsedda målgrupper.

ViS delar inte utredningens förslag att ansvaret för insatserna ska åläggas socialnämnden. ViS föreslår att ansvaret åläggs kommunerna och inte en specifik nämnd: kommunerna är organiserade på olika sätt. ViS anser att det sannolikt är mer gynnsamt att lägga ansvaret på arbetsmarknadsinriktade nämnder.

Avslutning: En lagstiftning ska gynna individen och samtidigt värna samhällets resurser. ViS vill uppmana regeringen att inte hantera frågan om aktivitetskrav utan att se över styrningen av komvux och mängden resurser i systemet. Med adekvata uppdrag och gynnsamma ekonomiska förutsättningar kan komvux vara en än viktigare samhällsaktör i frågor om kompetensförsörjning och deltagande på arbetsmarknaden. Det kan bidra till att frågan om aktivitetskrav blir mindre viktig.

För ViS styrelse

Marie Egerstad

Ordförande

Vuxenutbildning i Samverkan